

Set tombarelles enrere

Anna Dot, 2022

0- Al fortí de Gósol.

Mireu, per arribar fins aquí he donat moltes voltes. Ara, que us tinc a davant, us confessaré que totes aquestes voltes encara no m'han portat enlloc. Vull dir que sí, que m'han portat fins aquí on som ara i això està molt bé, però hi ha una qüestió que encara no he resolt per més voltes que hagi donat. Hi ha un tema que m'intriga, m'inquieta, m'incomoda... No sé ben bé com dir-ho. Així que per una vegada, després de molts dies donant voltes a tot plegat, aniré directament al gra i us ho diré:

No sé amb qui parlo.

No sé amb qui parlo... Fins ara, quan em posava a escriure, tenia un interlocutor imaginari. No era ningú en concret, però una mica potser sí. Sabia a qui escrivia i els textos em sortien amb un to que m'agradava. Des que vaig començar el meu viatge cap a Gósol, el passat divendres al matí, que m'he adonat que l'he perdut; he perdut al meu interlocutor. No el tinc. Ja no sé qui és. O potser ha deixat de respondre'm, no ho sé.

El cas és que, parlant de donar voltes, quan en Jesús Vilamajor em va convidar a participar a l'Errant, li vaig dir que faria la volta al Pedraforca com a acció artística i que escriuria alguna cosa (perquè donava per fet que el meu interlocutor de sempre m'acompanyaria) i que avui us ho podria presentar.

He fet la volta al Pedraforca i he escrit molt. Però tot el que he escrit és fragmentari. En els textos que he anat fent hi ha multitud d'interlocutors diferents, que són nous per a mi i que encara no tinc ben clar qui són. No negaré que en moltes ocasions he pensat en vosaltres, és clar. Perquè sabia que, fóssiu qui fóssiu, m'escoltaríeu avui i esperaríeu que us digués alguna cosa. Aleshores, com a mínim quan he fet aquesta introducció, he estat pensant en vosaltres. Però segueixo amb el dubte de saber amb qui més he estat parlant aquests dies.

I bé, ara que us tinc aquí, que estem junts aquí dalt i que s'hi està bé –no?... Bé, doncs ara necessito una mica d'ajuda i us la volia demanar a vosaltres. He pensat que molts caps donant voltes segur que seran més creatius que un de sol. Així que us vull demanar si voleu fer algunes voltes amb mi, i així potser descobrim junts qui són els nostres interlocutors imaginaris.

Per ajudar-me, us demanaré que us mogueu una mica. Primer de tot, hauríem de crear l'escena i per a això necessitarem set grups:

El grup 1 farà de Pedraforca.

El grup 2 serà Gósol.

El grup 3 serà l'Ot el Bruixot.

El grup 4, la Font de la Roca.

El grup 5, les pedres al mig del camí.

El grup 6, els tres isards.

Finalment, el grup 7, serà la casa de Bardines.

Ser d'un grup és com portar una màscara. No sou vosaltres, sou una màscara d'allò que representeu.

1- Pedraforca.

El Pedraforca calla i escolta, perquè és molt gran i el sol i la neu i la pluja li cauen a sobre i no hi pot fer res. Ell aguanta estoicament i es mira, per sobre l'espatlla, com algú petit i covard li dona la volta, incapaç d'acarar-lo de dret i enfilars'hi. El Pedraforca escolta, també per sobre l'espatlla, totes aquestes paraules i les que aniran sortint. Té mèrit ser la màscara del Pedraforca. Totes les altres màscares, fem el que podem al seu voltant.

2- Gósol.

Moltes ja ho sabeu. Picasso va venir a passar l'estiu del 1906 aquí. Va retratar gent, va fer talles amb fusta de boix inspirades en les mares de déu romàniques i va desenvolupar l'estètica de les màscares a partir de l'estudi del rostre de Josep Fontdevila, un gosolà. Picasso estava aquí amb la Fernande, la seva parella del moment, que en una carta a Guillaume Apollinaire, li va escriure:

«¡Qué decir del paisaje! Montañas delante, montañas detrás, montañas a la derecha, montañas a la izquierda, y además, montañas entre todas estas montañas. Una especie de landas, de aulagas, de retamas, en las cuales parecen crecer cabezas de perros muertos, y no solo de perros, sino también de asnos, de mulas, de corderos, de cabras...

Hay piedras en demasiado cantidad y riachuelos en menor cantidad.»

Les seves paraules ressonen pels carrers de Gósol, perquè segur que la va llegir en veu alta i ja sabeu com és el so, que mai desapareix, les seves ones són infinites i per sempre més viatgen en l'espai i el

temps. Després d'escoltar-les, he sortit de Gósol i he trobat un lloc, on toca l'ombra, a l'esquena del Pedraforca.

3- A l'esquena del Pedraforca.

El sol és a l'altra banda de la muntanya i el vent arriba poc aquí on soc. La serra del Cadí es presenta nevada a la meva dreta. M'assec i escric el següent:

«A la carretera em preguntava: a qui em dirigeixo? A qui vull parlar? És una carta per a l'Aina tot això? És una carta per a qui estimo? És una carta per a qui sento que camina amb mi? He decidit escriure sense jutjar-me i començo a l'esquena del Pedraforca, incapaç de mirar-lo als ulls. Se'm confonen els sentiments. Venia per escriure una carta a algú que un dia va venir aquí i no en va tornar mai. Però resulta que la presència d'algú altre m'acompanya i, fins i tot abans d'arribar al camí, sento que no estic sola, que una presència nova és en totes i cadascuna de les pedres que em rodegen, que em sustenten, que m'abracen i m'amaguen, que rodolen cap a mi i enllà de mi, però que són totes elles filles d'una pedra molt més gran, tan gran que els nostres ulls no l'abasten per més que es moguin inquiets per sobre el paisatge, intentant esbrinar quina és la forma original de la qual venen totes les formes.

Que Picasso vinguis a Gósol i desenvolupés aquí l'estètica de les màscares. Veure un rostre i sintetitzar-lo i poder-lo veure en els rostres dels altres. Hi ha un seguit de gent que camina amb mi i totes les pedres són les seves màscares. Potser aquest text va per a tu i va per a tots vosaltres».

Vaig escriure això i després vaig aixecar el cap i el vaig veure: un tronc alt com jo ajagut, com un cos humà mort, a terra. Té els braços amunt i les cames una mica obertes. Està rígid. L'agafo i el poso dret. L'arrepento contra un arbust de boix perquè s'hi aguanti i el batejo. Li dic que es dirà Ot i que serà un bruixot. Així que aquí neix l'Ot, vigilant del camí. Me'l miro directament i li pregunto: «Ets tu que m'has enviat tots aquests pensaments com fletxes directes al meu cap?»

I ell, que em mira fixament, em respon de forma telepàtica:

«Hi ha mallerengues petites en tots els arbustos i hi ha líquens i molses a les pedres. Algunes semblen oxidades. I si les pedres són màscares, n'hi ha de rostres oxidats, de rostres carnosos, de rostres secs i gravats. Si totes les pedres que aguanten aquesta muntanya tinguessin una cara, quina seria? De lluny, aquesta muntanya semblava una illa».

I quan acaba el seu encanteri de bruixot, jo segueixo el meu camí sabent que tinc una nova companyia.

4- La Font de la Roca.

Aleshores arribo a la Font de la Roca i allà m'assec, de nou donant l'esquena al Pedraforca, i escric:

«Ara sí, ara sé bé que t'escric a tu, Aina, perquè soc a la font de la Roca i és impossible no pensar-te, no veure't en aquesta pedra que plora desconsoladament, a llàgrima viva. Plora amb un raig fort que surt disparat i ho fa també amb un altre, una mica més suau, ple, que inunda tot el camí. I també plora tota la paret de pedra conglomerada. Milions de pedres enganxades, reunides aquí per agafar-se i acompanyar-se en aquest plorar-te juntes. Tallen el camí les seves aigües i arrosseguen totes les coses, portant la vida avall. Miro de prop el conglomerat i hi ha pedretes de tota mena i, entre elles, hi ha una caragolina. El bruixot ha dit que, de lluny, aquesta muntanya semblava una illa. Em pregunto si som a sota el mar fent-hi tombarelles enrere. Tu en faries set. He descobert que hi ha un mapa per conèixer les set cares del Pedraforca. Jo volia parlar de set màscares. No sé si ho faré. Potser aquesta és una carta enrere dividida en set parts. Cadascuna d'elles té el teu rostre, els vostres, els de tota la gent que camineu amb mi. Caminem acompanyades.»

Aleshores, totes les pedretes de la roca conglomerada paren per un instant el seu bram i em diuen:

«Totes som filles d'una pedra mare que es devia dir Amor».

Després em distreuen els crits d'uns ocells llunyans, que voleien en el buit que hi ha entre la serra del Cadí i el lloc on soc jo, un estol gegant de gralles. Donen voltes, són com un núvol i potser n'hi ha 100 o 1000, o potser només deu. Soc incapaç de contar-les.

Continuo caminant, travesso el Collell i agafó una pista que baixa forta, llarga i plena de revolts. Cada dos per tres la tallen les aigües de la neu de dalt, que es fon i baixa. En alguns trams, hi ha neu al camí i, en molts altres, hi ha pedres grosses portades per les esllavissades.

5- Les pedres al mig del camí.

En un punt de sol, n'hi ha quatre de molt ben posades. Me les miro de lluny. Dues s'abracen. Les altres dues estan molt a punt de fer-ho. Se'n moren de ganes. A mesura que m'hi acosto, sento que reciten un poema del brasiler Carlos Drummond de Andrade, que elles mateixes han traduït al català:

«Al mig del camí hi havia una pedra.
Hi havia una pedra al mig del camí.
Hi havia una pedra.
Al mig del camí hi havia una pedra.

Mai oblidaré aquest moment
en la vida de les meves retines cansades.
Mai oblidaré que al mig del camí
hi havia una pedra.
Hi havia una pedra al mig del camí.
Al mig del camí hi havia una pedra.»

M'assec damunt de les que s'abracen, són molt còmodes. Tenen granit i alguna argila. Són enormes. El sol em toca a l'esquena i baixa aigua del Pedraforca i em sobrevola una àliga. D'aquí, camino fins a Saldes. Pujo al castell, miro el Pedraforca des de sota i escric:

«Camines i et trobes ningú però pistes dels altres. Et preguntes si existeixen, ara que no els veus, i no ho tens clar. Però les coses que t'envolten, o com a mínim les ruïnes d'aquest castell, et diuen que sí, que tot això no es fa sol i tu no ho has fet.

O potser sí.

A qui parlo? He deixat a l'Ot vigilant el camí. Veig companys i ànimes en totes les coses perquè m'agrada anar acompanyada. Podem posar màscares a les coses perquè tinguin el rostre que els hi volem donar. O podem posar-nos màscares nosaltres. Podem agafar una pedra i fer-nos una màscara. Podem mirar un animal i veure'l com la màscara d'algú altre. Tothom pot veure ànima en les coses aparentment inanimades. La imaginació ens ho permet. Els ulls de dins són actius. Treballen en segon pla, revisant imatges possibles del què hi deu haver sota la màscara.»

6- Els tres isards.

I en sortir de Saldes l'endemà, caminant entre la boira, em trobo un, dos i tres isards per separat. Amb tots ells, la situació és la mateixa: ens mirem fixament i en algun moment salten del camí i s'amaguen cap a darrere del Pedraforca. Potser els havia enviat l'Ot, potser eres tu, potser éreu tots vosaltres, o potser només eren ells, els isards, i això ja tindria prou valor.

En marxar el tercer isard, continuo caminant. De fet, es posa a nevar i començo a córrer enmig d'una tempesta de neu. Llamps i trons a dins el bosc, que s'il·lumina i espetega de forma constant i

m'imagino que un d'aquests raigs cau sobre el meu cos, em deixa fulminada, el meu rostre descarnat i el crani a disposició dels següents que necessitin una màscara. El vent i la neu m'empenyen fins que arribo a la casa de Bardines.

7- La casa de Bardines.

Quan hi arribo, hi ha la porta tancada, però té una clau a terra. Pico a la porta i no em cal ajupir-me a agafar la clau perquè s'obre sola. Entro a la casa, em trec la capelina gegant i els guants xops i parlo en veu alta:

«El soroll de la neu caient amb força sobre la teulada segur que és més que el que realment passa a fora. Vaig venir sense saber a qui em dirigiria. Vinc a no sé per a qui. He rodejat el Pedraforca.

No, no, no...

Hem rodejat el Pedraforca.

Hem descobert que té set cares. El què està clar és que jo no n'he mirat a cap. Li he evitat la mirada, li he donat l'esquena, l'he passat per sota. Demà, potser el sol tocarà de ple a algun dels seus rostres i nosaltres no el voldrem veure. Potser ens quedarem a la seva ombra. La cara del Pedraforca serà una cara cremada. Mirar-la serà més o menys com mirar directament al sol; una cosa que prefereixes no fer o, com a mínim, no per gaire estona, o et cremaràs les retines cansades. Hi ha una altra cara, que és la que confonem. La que veiem de lluny i no sabem si és ella, o no. Li fem un senyal, per si ens veu i ens reconeix. Ens posem de puntetes, per veure-la millor, i aleshores es gira i li veiem el tercer rostre, el que està rere la boira. Ens freguem els ulls. No som nosaltres, és el fora. Ha començat a pujar a poc a poc i ja no ens veiem ni les mans. Aquest núvol cada cop és més dens. I el vent el mou a tota velocitat i en porta de nous que fan una quarta cara. També hi ha la cara nocturna i la cara nevada. I hi ha, en alguns moments molt petits, la cara il·luminada pels llamps fulminants. Des de dins d'aquesta casa, em pregunto si l'interlocutor és ell, el Pedraforca, o si són totes les coses. Incapaç de decidir res, surto de la casa, li dono les gràcies des de fora i arranco a córrer sota la neu fins que torno a ser a Gósol».

Aquí s'acaba la volta.

No sé si he arribat enlloc o torno a ser a l'inici. No sé si he afrontat el tema de ple. En tot cas no era l'objectiu; l'objectiu era donar una o set voltes i veure què passava.

I el que ha passat és tot això.

Gràcies per fer el camí amb mi.